

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ที่เรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา โดยวิธีการสอนแบบพุทธวิธี
และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

THE STUDY OF LEARNING EFFICIENCY OF MATTAYOMSUKSA 4
STUDENTS STUDYING BUDDHISM DHARMA PRINCIPLES
THROUGH BUDDHISM TEACHING MODEL AND
YONISOMANASIGARN THINKING METHOD

ผู้วิจัย : พิสมัย สุขเกษม

สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา ที่ใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธี และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2) เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของวิธีสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธี และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 (จำนวน 45 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นห้องที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำวิชา เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 การสอนไตรสิกขา การสอนแบบธรรมสภาจตุรา การสอนแบบปฐจา วิสัชนา การสอนแบบเผชิญสถานการณ์ การสอนแบบเบญจขันธ์ การสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการและการสอนแบบพหุสูตร จำนวน 8 แผน ๆ ละ 1-2 ชั่วโมง แบบวัดทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบวัดทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีแบบโยนิโสมนสิการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการทดลองสอนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการสอนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีค่ามากกว่าร้อยละ 50

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

3. หลังการทดลองสอนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนการทดลอง

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช่วิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในระดับมาก

คำสำคัญ การสอนแบบพุทธวิธี/ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1)For compare achievement after and before about Buddhism through taught Budha Stratigie and through about Jonisomanasikan plan.2)To study achievement of Budha stratigie plan and thinking yonisomanasikan 3) To compare yonisomanasikan thinking Skill before and after using supplementary 4)To study satisfaction of students for teaching yonisomanasikan plan and thinking yonisomanasikan

The Sample was one class of 45 Mattayomsuksa 4/5. The research students studying in first semester of the acadermic 2009 at Nangrong school Nangrong district Buriram province purposive sampling which this room was the researcher taught Buddhism Dharma

The experimental instrument were teaching plan assistant Ariyasat 4 plan, trisika teaching, Dhammasakajacha teaching plan , pujcha wisatchana,plan the read sistuate teaching plan, Benjakun teaching plan, The lightening and yonisomanasikan teaching plan the lightening and yonisomanasikan teaching plan. And Manasikan and Lightening teaching plan. There were 8 plans total 1-2 hour. Thinking yonisomanasikan skill Test, achievement after and before learning test. Satisfaction plan with teaching Buddhism and yonisomanasikan plan.

The data were analyzed by using (t-test) dependent sample. The expected were as follows:

1. Learning achievement after experiment through Buddhism plan and yonisomanasikan thinking plane – higher than before experimental.
2. Achievement of teaching which Buddhism plan and yonisomanasikan thinking plan more than average 50 percentages.
3. After teaching with Buddhism plan and yonisomanasikan thinking plane of students. Higher than before experimental.

4. Satisfaction students through Buddhism and yonisomanasikan thinking plan was the high level.

Keyword (s) : Buddhism, yonisomanasikan

บทนำ ปัจจุบันโลกได้มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามไปด้วย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา หลายประการที่มีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย เช่น การไม่รักษาวัฒนธรรมไทย การยกพวกตีกันของนักเรียน การใช้ของหรูหรา ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของนักเรียน ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นคนไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทย การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จึงเป็นการเรียนรู้เรื่องราวของคนไทย ถึงกระนั้นก็ตามยังมีความเห็นและการวิจารณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ให้แก่เด็กและเยาวชนไทยอยู่เสมอว่าโรงเรียนประสบความสำเร็จในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ ความเลื่อมใส ศรัทธา และการประพฤติตนให้สมกับเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2540 :79)

การสอนพระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้มีความซาบซึ้งและสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การสอนพระพุทธศาสนาสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต และ ความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นในแนวทางปฏิบัติครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จะต้องเป็นบุคคลที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในชั่วโมงสอนเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคสื่อสารไร้พรมแดนที่มีข่าวสาร ไหลมาจากทั่วทิศ มีทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์และข้อมูลที่ไร้ประโยชน์ บางอย่างก็นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจผิด ๆ ตลอดจนนำความเสื่อมเสียทางด้านศีลธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติที่ผิดมาให้

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันมีปัญหามากมาย ที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู หรือการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งได้รับการตำหนิว่าไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะสอนกันเฉพาะความรู้มากกว่าการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด จึงทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความซาบซึ้ง พอที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต (กรมวิชาการ. 2536 :1) พฤติกรรมการแสดงออกของเยาวชนมักปฏิบัติตนไปในทางที่สร้างปัญหาให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น เช่น หนีเรียน มั่วสุมกันเสพยาเสพติด การมีพฤติกรรมก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท ทำ

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

ร้ายกัน ก่อคดีโจรกรรม และล่อลวงทางเพศ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นสัญญาณอย่างหนึ่งที่เตือนให้เห็นว่า การเรียนการสอนพระพุทธศาสนายังไม่ได้ผลและไม่บรรลุจุดหมาย ผู้เรียนไม่ได้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อแก้ปัญหา พัฒนาคตน ตลอดจนสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุข ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จึงขาดความตระหนักและซาบซึ้งศรัทธาในหลักธรรมคำสอน ยังมีเหตุผลอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมกับผู้เรียนและบทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน วิธีสอนของครูส่วนใหญ่ยังสอนตามหนังสือ โดยใช้วิธีบรรยายเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ถึงแม้ว่านักเรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาบทเรียนเพียงใดก็ตามแต่ ส่วนหนึ่งซึ่งมีความสำคัญที่ขาดหายไปคือ ทักษะการคิด วิเคราะห์ และรู้จักวิธีประยุกต์นำคุณธรรมไปใช้เพื่อแก้ปัญหา สุนทรียา เปรมวารี (2523 : 1)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา จะเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากและปัญหาดังกล่าวนี้ที่กำลังจะเกิดขึ้นกับโรงเรียนนงรอง เช่นกัน จึงทำให้น่าเป็นห่วงเยาวชนไทย ซึ่งกำลังจะเติบโตขึ้นมามีกำลังของชาติว่าอาจจะหลงผิด และสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับสิ่งเหล่านี้ เนื่องจากขาดความยั้งคิดพิจารณาถึงผลของการกระทำจนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ดังนั้นเพื่อไม่ให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้น โรงเรียนจึงต้องนำแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าการคิดแบบโยนิโสมนสิการ รวมทั้งวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความพร้อมอย่างไม่เบื่อหน่าย และมีความคิดอย่างถูกวิธี รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนมีความซาบซึ้ง และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง เนื่องจากการคิดแบบโยนิโสมนสิการทำให้นักเรียนเป็นผู้คิดเป็น สามารถคิดทบทวนพิจารณาด้วยเหตุผล ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดปัญญาและทำให้เกิดความเห็นที่ถูกต้อง

การจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญมากที่จะช่วยแก้ปัญหาที่กล่าวมาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในพระพุทธศาสนา ตลอดจนสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเพื่อให้การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ครูต้องพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อจูงใจเด็กและ

จัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กล่าวในหลักการเดียวกันว่า ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ครูต้องชี้แนะให้แนวทางแก่นักเรียน พัฒนานักเรียนทางด้านความคิด สอนให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าโยนิโสมนสิการซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ข้อ 2 กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฝึกทักษะและกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ครูต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีความหลากหลาย ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ เข้าใจง่ายและรวดเร็วขึ้น มีการปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง สอนนักเรียนด้วยความรัก ความเมตตา ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูจะต้องจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายซึ่งวิธีสอนที่ใช้กับสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา มีหลายวิธี วิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าเหมาะสมอย่างยิ่งในการสอนนี้คือ การสอนแบบพุทธวิธี ซึ่งเป็นการนำเอาวิธีการของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนพุทธบริษัทหรือบุคคลทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่ง สาโรจน์ แก้วทอง (2545:91) ได้ทำการวิจัยสร้างแผนการสอนรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าแผนการสอน มีความเหมาะสมที่นำไปใช้ และครูอาจารย์ก็เห็นด้วยกับแผนการสอนกับผู้วิจัยที่สร้างขึ้น นอกจากนี้ เดชา จันทศิริ (2542 : 98) ได้ทำการวิจัยทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้ การสอนตามแนวพระพุทธศาสนากับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์พบว่านักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้ การสอนตามแนวพุทธศาสนามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นอกจากนี้ ไพรัตน์ ญาติมพลี (2540:76) ได้ทำการวิจัยโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการสอนแบบพุทธวิธี ซึ่งเป็นวิธีสอนที่นำเอาวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ไตรสิกขา ธรรมสภาัจฉา อริยสัจ 4 ปุจฉาวิสัชนา เષฐัญสถานการณั พหุสูต เบญจขันธ์ การสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนแก่พุทธบริษัท หรือบุคคลทั่วไป มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา กาย วาจาและใจ มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ให้มีประสิทธิผลมากขึ้น เพราะการสอนแบบพุทธวิธีนี้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนรวมทั้งเกิดความศรัทธา และมีความเชื่อมั่นต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ตลอดจนมีทักษะในการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ทำให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและแนวคิดไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธี และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของวิธีสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 11 ห้อง มีนักเรียน 460 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 45 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นห้องที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำวิชา

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอนแบบพุทธวิธี 8 วิธีคือ ไตรสิกขา อริยสัจ 4 ธรรมสภาจฉา ปุจฉา วิสัชนา เศทิลุสถานการณั เบญจขันธ์ การสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ พหุสูต และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
3. **สาระการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา** ได้แก่ อริยสัจ 4 และมงคล 38

1. ทุกข์ : ธรรมที่ควรรู้ ได้แก่ ชั้นที่ 5
2. สมุทัย : ธรรมที่ควรละ ได้แก่ หลักกรรม นิยาม 5 วิตก 3
3. นิโรธ : ธรรมที่ควรบรรลุ ได้แก่ ภาวนา 4
4. มรรค : ธรรมที่ควรเจริญ ได้แก่ สัทธรรม 3 อุดมธรรม 4 พละ 5 อุปาสกธรรม 5
5. มงคล 38 ได้แก่ การสงเคราะห์บุตร การสงเคราะห์ภรรยา / สามี ความสันโดษ

4. **แผนการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี จำนวน 8 แผน ดังนี้**
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องอริยสัจ 4 ใช้วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ใช้เวลา 2 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องทุกข์ : ธรรมที่ควรรู้ (ชั้นที่ 5 นาม รูป) ใช้วิธีการสอนแบบ ธรรมสภาจฉาและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ใช้เวลา 2 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องสมุทัย : ธรรมที่ควรละ (หลักกรรม นิยาม 5 และวิตก 3) ใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขาและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ใช้เวลา 2 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง นิโรธ : ธรรมที่ควรบรรลุ (ภาวนา 4) ใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เวลา 1 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง มรรค : ธรรมที่ควรเจริญ (สัทธรรม 3 อุดมธรรม 4 พละ 5 อุปาสกธรรม 5) ใช้วิธีสอนแบบพหุสูต และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ใช้เวลา 2 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องมงคล 38 (การสงเคราะห์บุตร) ใช้วิธีการสอนแบบเบญจขันธ์ และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เวลา 1 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องมงคล 38 (การสงเคราะห์ภรรยาหรือสามี)
ใช้วิธีการสอนแบบปจฉาวิสัชนา และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เวลา 1 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 (ความสันโดษ) ใช้วิธีการสอน
แบบเผชิญสถานการณ์ และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เวลา 2 คาบ

5. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม
2552 เวลา 12 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา ส 41104 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธีจำนวน 8 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในสาระพระพุทธศาสนา ส 41104 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
3. แบบวัดทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ
4. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้วิธีการสอนแบบ พุทธวิธี และวิธีแบบโยนิโสมนสิการ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน

- 1.1 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนจำนวน 40 ข้อ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน
- 1.2 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดทักษะการคิดแบบ โยนิโสมนสิการจากสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้น แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินการสอนโดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี ในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ส 41104 กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 45 คน ซึ่งใช้สาระการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 12 คาบ ๆ 50 นาที พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนแล้วบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พร้อมทั้งให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการจากแบบฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ

3. ทดสอบหลังเรียน

การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 3

3.1 เมื่อสิ้นสุดการทดลองได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน

3.2 เมื่อสิ้นสุดการทดลองได้ดำเนินการวัดทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการจากสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้น แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหลักสูตรธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการทดลองสอนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของการสอนด้วยวิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีค่ามากกว่าร้อยละ 50
3. หลังการทดลองสอนด้วยวิธีสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนการทดลอง
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้วิธีการสอนแบบพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2536 ก). **คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนามัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2533)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.(2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **พุทธวิธีในการสอน พระธรรมปิฎก(ป.ปยุตโต)**. กลุ่มงานศาสนา พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก.
- เดชา จันทศิริ. (2542) **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจรณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การสอนตามแนวพุทธศาสตร์กับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์**. ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2540). การศึกษาคือปัจจัยที่ 5 ของชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

ไพรัตน์ ญาตนิมพลี. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนแบบไตรสิกขา กับการสอนตามคู่มือครู. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สาโรจน์ แก้วทอง. (2545). การสร้างแผนการสอนรายวิชา ส.048 พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบ พุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน. สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุนทรียา เปรมฉวี.(2523). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย โดยการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนกับการเรียนแบบบรรยาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.